

Kirjasto-könyvtár,
a finn építészet és életstílus meghatározó középülete

Tartalom

I. Finn könyvtár kultúra	02
II. Négy párhuzamos nézőpont	04
Funkció	05
Kontextus	10
Részletképzés	14
Folytonosság	20
III. Összegzés	24
IV. Képgyűjtemény	26
V. Források	36
VI. Absztrakt	39

I. Finn könyvtár kultúra

„Könyvtár, mint találkozóhely” így definiálnám a finn könyvtárat röviden és tömören. Már ebből a pár szóból elég jól érzékelhető, hogy nem csupán a különböző médiumokhoz való hozzáférés miatt látogatják az emberek ezen épületeket. Működési elv szintjén a könyvtárak célja közel azonos világszerte, a különbség mégis kitapintható Finnországban. Egy könyvtár legyen útmutató a tudás lépcsőin, az olvasás bástyája, különböző szabadidős tevékenységek tárháza, biztos információszerzés forrása, munkavégzés helyszíne, technológiai eszközök központja és mindenekelettársas interakciók színtere. Vajon, hogy képesek a finnek, a könyvtár fejlesztési stratégiák zászlóshajójaként ezeket egymásba integrálni?

Az előző félévemet az Erasmus+ segítségével Finnországban tölthettem, ahol egy egyetemi projektmunka⁰¹ keretein belül több előadást hallgattam a finn könyvtárak kulturális, társadalmi és építészeti szerepéről. Az előadások nyomán egyre erősödő érdeklődés alakult ki bennem a könyvtár, mint épületológia felé. Ezért mikor alkalmam volt utazni, ellátogattam több könyvtárba is, hogy kicsit jobban megértsem milyen szerepet tölt be a finnek életében a könyvtár.

Finnországban a „könyvtárba járás”-nak kultúrája van, itt a társadalom különböző rétegei igényt tartanak az intézmény látogatására, valószínűleg az első közkönyvtár megalapítását követően kezdett ez a vágy fokozódni az emberekben. A tevékenység így a kultúrájuk részévé vált. Ennek köszönhetően ezeket az intézményeket magasszintű minőség övezi akár felszereltség szintjén tekintve, vagy éppen építészeti megközelítésből. Bizonyára közrejátszik a hosszú, zimankós tél, a sötétség, hogy a közösségi térként szolgáló könyvtár a harmadik fontos hely lett számukra az otthon és a munkahely után. Az ország függetlenségének 100. évfordulóját is innovatív közkönyvtár átadásával ünnepelték.⁰²

Objektíven, számokkal is kifejezve, az 5,1 millió lakosságú Finnországban közel ezer könyvtár található, aminek a fele a közkönyvtár hálózathoz tartozik.⁰³ Mindezen túl körülbelül

01 Architectural Design VI course, Tampere University

02 Oodi Library

03 Harasztli Pálné: Találkozás a finn könyvtárüggyel

kétszáz bibliobuszt, mozgókönyvtárat létesítettek országszerte olyan területeken, melyek kevésbé megközelíthetőek, kiesnek egy város vagy település hatótávolságából. A Skandináv-félszigeten először Finnországban hoztak könyvtári tárgyú törvényt 1928-ban, mely több módosításon átesett az évtizedetek alatt. A 2017-ben hozott közkönyvtári törvény alapelvei a következőkön nyugszik: a könyvtári és információs szolgáltatások biztosítása helyhatósági kötelezettség, a könyvtár a helyi alapszolgáltatások egyike, a könyvtárhasználat és dokumentumkölcsonzés a könyvtári tagok számára ingyenes, tehát a könyvtár intézmény mindenkié, mindenki számára nyitott és ingyenes. A könyvtárosok számára több egyesület is alakult a tudásmegosztás és közösség alkotás jegyében. Könyvtárak osztályzását tekintve beszélhetünk önkormányzati, felsőoktatási, iskolai könyvtárról, tudományos szakkönyvtárról és egyéb specifikusabb intézménybe integrált gyűjtőhelyekről. Érdemes még kiemelni a könyvtárközi együttműködés intézményét⁰⁴, amely ma már nem újdonság, de annak idején elsőként Finnországban valósult meg a könyvek közös tárolásával és elosztásával, így egy adott médium elérése vagy visszajuttatása nincs helyhez kötve. Ezek mind fontos elemei az élénk finn könyvtári élet alakulásának.

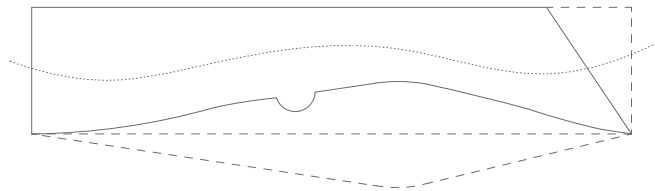
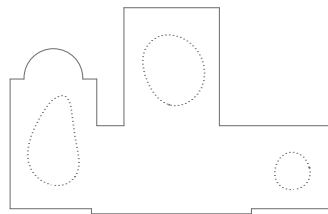
Az egyediség kulcsa a társadalmi igény – kultúra – építézet viszonyában rejtőzködik. Ennek a kapcsolatnak egyes kivetüléseit építészeti vonatkoztatásban is érdemes számba venni, analizálni, miként is formálódott ilyen környezetben, ahol a vágy és az érdek közös volt, mind használó, megbízó és tervező részéről, ezáltal az eredmény sem maradt el. A következő fejezetben az általam felállított halmazrendszerrel szeretnék betekintést adni a finn könyvtárak építészeti jelentőségébe és multifunkcionális társadalmi szerepébe a rendelkezéseimre álló szakmai források és a személyes tapasztalataim segítségével.

Természetesen a négy témakör nem fedi a teljes valóságot és éles határokat sem szab a vizsgálódás során, ugyanakkor a nézőpontokon keresztül közelebb kerülhetünk a válaszokhoz. Mindemelett bízom benne, hogy a kutatás egyes részei akár tanulságokkal is szolgálhatnak a hazai könyvtárépítészeti fejlesztések során.

II. Négy párhuzamos nézőpont

A négy halmaz négy különböző kérdéskört vet fel, melyekhez egy-egy kortárs és egy-egy hajdani példát, részletesen bemutatott esettanulmányt kötök, melyeken keresztül választ is keresek a felvetett témakörre. Elsőként a funkciót vizsgálom, honnét indult és hová tart a könyvtár rendeltetészerű evolúciója? Második szempontként a kontextus kérdéskörével foglalkozom. A környezethez való idomulás módja hat a bent tevékenykedő emberekre, hogyan aknázzhatjuk ki a táj adottságait ennek figyelembevételével? A harmadik megközelítés a részletképzés felől vizsgálja a választott példákat, milyen kiemelt szerepe van a belsőépítészeti részleteknek az adott térben? Az utolsó kulcsszavam a folytonosság, azaz hogyan integrálható a meglévő épület-tömeg a beavatkozás részeként, mikor megszületik az igény egy bővítésre?

Funkció

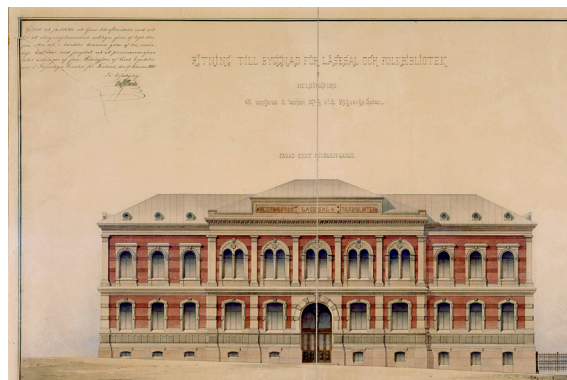

Első szempontként azt vizsgálom, honnét indult és hová tart a könyvtár tipológiájának fejlődése? Milyen építészeti eszközökkel reagáltak Finnországban a társadalmi igények változásaira? Esszenciája a funkcióból adódó fejlődésnek, hogy az eltérő gyakorlati igényeken és szokványos sémákon túl a tervezők és társaik képesek előre tekinteni az időben és nem csak egy pragmatikus lencsén keresztül szemlélni a könyvtár rendeltetészerű szerepét, hanem már-már ellentmondásos felvetésekkel kísérletezve jutnak el az eredményhez.

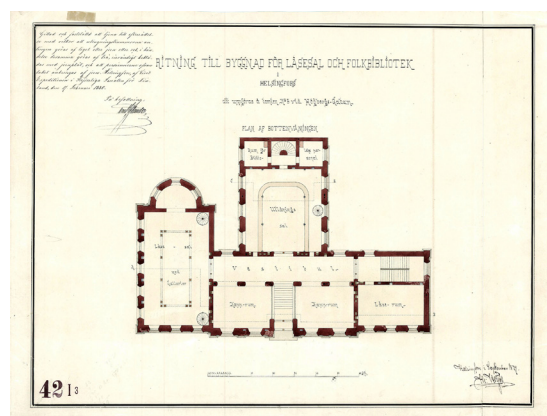
Rikhardinkatu Library⁰⁵, az első nyilvános közkönyvtár Finnországban, 1882-ben épült Helsinkiben, tervezője Theodor Höjir⁰⁶ szinte az első finn építész, aki sikeres karriert futott be egy saját alapítású tervező irodával. A fő művének szintén Helsinkiben az impozáns Ataneum művészeti múzeumot és a vörös téglás Erottaja tűzoltóállomást tartják. A neoreneszánsz stílusjegyeket viselő Rikhardinkatu könyvtár is jól szimbolizálja a felvilágosodás moralizmusával kialakult historizáló építészetet Finnországban.

A fennmaradt tervek eredeti akvarell rajzok, melyek a finn építészeti grafika kincsét képezik. Nemes cél érdekében mecénások segítségével jöhetett létre az ország első városi könyvtára, ami az oktatásba vetett hitet tükrözte, miközben a társadalmi és építészeti törekvés egyaránt jelen volt. A hálósan tagolt, középrizalitos, félköríves záródású kettős osztású ablakon túl rengeteg neoreneszánsz stílusjegyet fel lehetne sorolni, de kutatásomban elsősorban a térszervezést tanulmányoznám.

Első ránézésére egy additív térstruktúrára lehetünk figyelmesek, egy kubus a megérkezést rendezi az előcsarnokkal és a ruhatárral, a jobb oldali szárny egy olvasótermet és lépcsőházat rejt magában, míg fő tengelyben tovább haladva egy négyzet arányú galériás olvasócsarnokba érkezünk, és a legimpozánsabb félköríves apszisban végződő bal oldali szárny szintén egy galériás olvasóteremmel rendelkezik. Az épület különböző méretű helyiségek, terek szövetéből tevődik össze. 1920-ban kapott az épület egy újabb szintet és egy új toronytömeget. Idővel felmerül az elavultság kérdése, a merev térszervezés rugalmatlansága. Miután megépült az új városi könyvtár 1986-ban, Helsinkiben Olaf Hansson⁰⁷ professzor vezetésével meg is kezdődött a renoválás, célja az újabb igények beágyazása volt az atmoszféra

Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_homlokzat

Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_alaprajz fsz.

megtartásával. Így került az épület tereibe új számítógépszoba és zene szalon. Jelenleg a 2000 óta egyre bővülő művészkönyv gyűjtemény mellett a három szinten kiállításokat szerveznek, ezenfelül irodalmi és zenei rendezvényeknek is színteret biztosít az épület.⁰⁸ Az idő előrehaladtával sem változott lényegi szerepe, az oktatásba vetett hit táplálása a kultúra művelésén keresztül.

A Rikhardinkatu Library kortárs párjaként az Oodi Library-t⁰⁹ választottam, melyet a programalkotás szempontjából a kortárs könyvtárak etalonjaként tartanak számon. Az ország függetlenségének 100. évfordulós alkalmából készült el az épület 2018-ban, érdekesség, hogy a gondolata már 1998-ban megszületett. Fontos kiemelni a közösségi tervezés jelenlétét a megvalósulás során. A nemzetközi pályázat kiírása előtt a helyiek számos gondolatot megfogalmazhattak azzal kapcsolatban, hogy mit jelent nekik egy könyvtár, ami sokféle használatra alkalmas közösségi térként működik, használata ingyenes és nem kapcsolható a vásárláshoz. Ezt követően történt meg a programalkotás és a több forduló pályázati folyamat, ahol a közösség befolyásolhatta az eredményt a szimpátiájuk megosztásával. Az 544 pályamű¹⁰ közül a nyertes a „Käännös”¹¹ terv lett, a két jelentésű finn hívószó magyarul úgy hangzik irányváltás és fordulás. A találó névadó egy fiatal finn építész iroda az ALA Architects volt, vezető tervezőjünkkel Juho Grönholm-mal, Antti Nousjoki-val, Janne Teräs-virta-vál és Samuli Woolston-nal. Elvük, hogy hisznek az intuitív és az analitikus, a praktikus és az extravagáns, a racionális és az irracionális ötvöztetésével elért szépségben.¹² Ezen kombinációk érzékelhetőek a tervben. Az, hogy hosszú távon tartós építészeti értéket hoztak-e létre, az kérdéses, de mindenesetre a látogatók lelkesedésére és elégedettségére hagyatkozva a terv révbe ért.

A helyszín a főpályaudvar közelében található, egy lazább városszövet részeként, mégis nagyon meghatározó, ikonikus épületekkel körbe öelve, mint a Parlament, a Helsinki Music Centre, Steven Holl Kiasma Museuma vagy Alvar Aalto Finlandia Hall-ja. Szoborszerűségét megnyitásokkal próbálják oldani a tervezők a tér különböző irányába. Ezen megnyitások két szintet lefedő faburkolatba ékelődnek bele, míg a harmadik szint teljesen üvegezett felületével megkoronázza a tömeget. A funkcionális rendezettség horizontális tagolásként érvénysül 3 szintben.

Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_olvasóterem

Oodi Library_ALA Architects_2018_gyermekrészleg

08 Rikhardinkatu Library, Helsinki

09 Oodi Library

10 Lévai Tamásék pályázati sikere

11 MIND-BUILDING

12 ALA Architects honlap

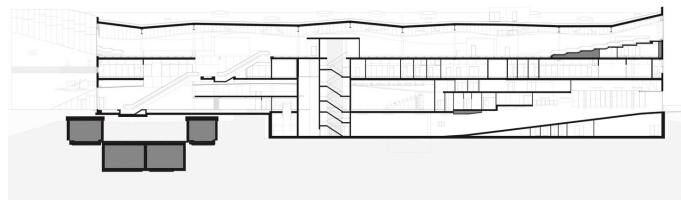
A földszint az „aktív szint”¹³ (active ground floor), a városi teret belső térré alakítja, mely időjárás függvényében olykor közvetett, olykor közvetlen módon jön létre. Városi térként helyet kap egy mozi, családi tér, többfunkciós előadóterem, kiállítóterem a lobbiban, találkozóhely és egy nagyobb kávézó-étterem egység. A megközelíthetőség több irányból rendezett, de a tér felől a leglátványosabb egy lombkoronaszerű nyitott-fedett bővüléssel.

Az első emelet a „padlás” (attic) nevet kapta, ide van beágyazva a statikai mag, a hídszerkezetes rácsos tartók és az ívelt acéltartók is idáig futnak fel, ehhez a szerkezeti elrendezéshez illesztve a tereket betöltő intim zugok és privát sarkok létesültek. Többfunkciós szobák, profi hang-és videóstúdiók, kis-és nagycsoportos termek, dolgozószobák és egy alkotótér található a padlás szinten. Az alkotótéren különböző technikai eszközök-höz kaphatunk hozzáférést, melyek serkentik a vágyat az alkotásra vagy a különböző használati eszközök sajátkezü javítására, újragondolására. Nagyon inspiráló végig menni az emeleten, látni a fiatalokat, időseket egyaránt varrógépnél tevékenykedni, vinilnyomóval feliratokat készíteni, hőnyomóval mintázatot kreálni pólóra, vagy sűrögni-forogni a szorgos 3D nyomtató és lézervágó gép mellett. Ezenkívül a különböző helyiségekben folyt megbeszélés, tanulás, zenekari próba, videojáték óriásképernyőn, szülinapi zsúr és egyéb szervezett vagy spontán foglalkozás.

A felső szinten elhelyezkedő „könyvmennyországként” (book heaven) becézett speciális tanulási táj olvasásra, tanulásra, gondolkodásra és szórakozásra invitálja az embereket. A tér a csúcspanoráma érdekében a Parlament irányába felemelkedik. A könyvespolcok közepén helyezkednek el a kávézóval és terasz megnyitással egyetemben. A hosszanti tér egyik végén megjelenő öblösödés gyerekkönyvtárnak, játszótérnek ad helyet, míg a másik oldalon, ahol a kilátás élménye is fokozódik a födém megemeléssel, olvasó lépcsőt és sarkot hoztak létre. A fókusz területeken túl a térben különböző helyeken szórtak el igényes ülőalkalmatosságokat, székeket, foteleket, puffokat beépített konnektor vég kialakítással. A nyílt táj élményt fokozza a faborítású járőfelület felett hullámzó felhőszerű fehér mennyezet, melyen opálos körkörös felülvilágítók biztosítják a természetes fényt

Oodi Library_ALA Architects_2018_tömeg

Oodi Library_ALA Architects_2018_metszet

Oodi Library_ALA Architects_2018_bejárat

az egész áramló teret körbe ölelő üvegszerkezetű függönyfalakon kívül.

A szintek szendvicset alkotva három különböző atmoszféra megteremtésével fogadják be az említett etalonként tekintett programot. Felsőrolás szintjén is ijesztően sok mindent rejt magában ez a sokoldalú könyvtár. Mindemellett megdöbbenő, hogy nem érezzük a folyamatosan pulzáló zsbongást, pedig sok esetben nincsenek konkrét fizikai térválasztások, csupán megfelelő tértagolások, akusztikus falak és anyagok gondos kiválasztásával biztosítják az auditív és vizuális csendet¹⁴. Rengeteg aspektusból lehetne tovább fejtegetni az épületet, mint például a tér-gondolkodás kapcsolata, vagy a bejárás segítségével való térolvadás kérdése és így tovább.

A két esettanulmány alkotja a finn könyvtár rendeltetészerű evolúciós skálájának két végpontját. A korai példa jól reprezentálja mikor és milyen építészeti adottságok között kezdődött el a könyvtárba járás kultúrája a finneknél, míg a késői, kortárs példa rámutat arra, hova sikerült fejlődni az évtizedek alatt. Ezenfelül azt is fontos hangsúlyozni, hogy mindkét épület használatban van, a saját adottságaival szolgálják ki a buzgó és lelkes látogatókat. A könyvtártypológia új kérdéskörökre keres választ: hogyan alkothatunk interaktív tevékenységekre alkalmas kifinomult közösségi tereket és miként inspirálhatjuk, generálhatjuk a tudás-tapasztalat megosztásának folyamatát az emberek között. Ugyanakkor nem elegendő, ha egy könyvtár épülete a szolgáltatásával egy tökéletesen működő gépezet, építészetének tükrözni kell a könyvtár szellemiségét és a kulturális ambíciókat, amelyeket a társadalom képvisel.

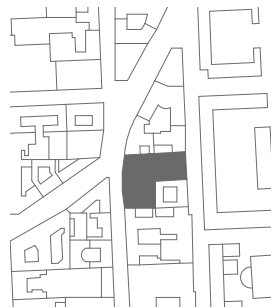
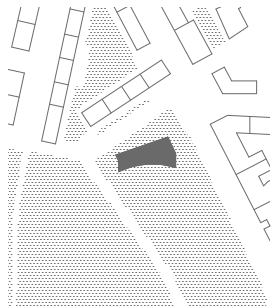

Oodi Library_ALA Architects_2018_„padlás” szint

Oodi Library_ALA Architects_2018_„könyvmennyország” szint

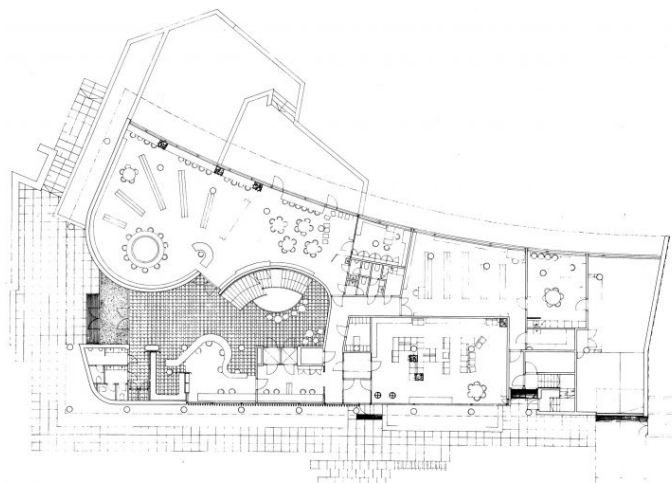
Kontextus

A kontextus magában foglalja azokat a körülményeket, állapotokat melyek segítségével értelmet nyer egy állítás, ötlet, vízió vagy esemény. Minden tervezés előtt egy hosszú analitikus utat kell bejárni a körülmények teljeskörű feltárásához, hogy tiszta, érthető, érzékeny, a felmerülő igényt és problémát orvosló építészeti válasz jöhessen létre. A contextus latin szó jelentése 'együttes szövet'. Ebben a fejezetben azt vizsgálom miként tudott az építészeti gesztus az együttes szövet részévé válni, újabb szövetdarabként. Az első példánál egy természeti adottságokkal rendelkező illeszkedésről beszélhetünk, míg a másodiknál már egy sűrű városzövet foghíj telkén ment végbe a beágyazódás.

A Töölö Library¹⁵ Helsinki északkeleti részén fekvő Töölö negyedben található, a Topeliuksen puisto park tövében. 1970-ben készült el Aarne Ervi¹⁶ tervei alapján. Ervi már a korában elismert, sokoldalú tervező volt, aki sok forrásból gyűjtötte, majd ápolta és tovább adta a tudást. Szerette a tanulmányutakat, rangos pozíciókat is betöltött, például Helsinki várostervezési osztályának igazgatójaként. Továbbá több egyetemen oktatott, mint professzor és az erőműtől a lakóház belső építészetéig számos épületet és részletet kidolgozott, tervezett. A természethez való bensőséges kapcsolata tükröződik a terveiben. Alaptézise, ami a könyvtár esetében is érzékelhető, a természet és táj figyelembevétele, ahhoz való illeszkedése. A Töölö könyvtár emlékeztet Alvar Aalto Viipuri könyvtárára, például tereinek gördülékeny sorolásával. Az erős párhuzam érthető is, hiszen a Helsinki Műszaki Egyetem elvégzése után, saját irodájának alapítása előtt, Aalto mellett is dolgozott. Mindkét említett könyvtár renoválásáért a Mustonen Architects¹⁷ felelt, akik kiemelten foglalkoznak meglévő épületek helyreállításával, javításával, esetleges átalakításával. Két évvel a Viipuri felújítását követően 2016-ban a Töölö library is méltó helyreállításban részesülhetett.

Az épület a park peremére szervezésével, a sziklás talajra való ráültetésével és az emeleti szintek túllógatásával a tökéletes illeszkedést keresi. A zöld területtel való viszony intenzívvé válik a déli felület teljes megnyitásával és az emeletre helyezett erkéllyel. A földszinten a túllógatott emeleti födém biztosítja az árnyékolást, az emeleten pedig kifeszített textilárnyékolók szűrik a direkt fényt. Míg az emeleten egy vizuális kapcsolat létesül a

Töölö Library_ Aarne Ervi_1970_ alaprajz fsz.

Töölö Library_ Aarne Ervi_1970_olvasóterem

15 Finnish architecture, Töölö Library

16 Finnish architecture, Aarne Ervi

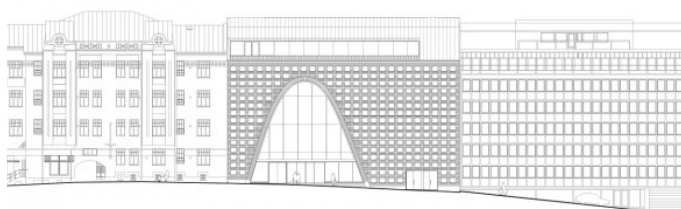
17 Mustonen Architects honlap

természettel, addig a földszinten a terasz tobzódásával közvetlen kapcsolat is kialakul a fenyőkkel és nyírfákkal. A déli megnyitásokon túl körkörös Aalto épületei által inspirált felülvilágítókkal növeli a természetes fény igényét a térben. Az antropomorfizmus finom hatása is érzékelhető olykor. Például a fölépcső felülnézetként kirajzolódó szem alak figyelme, vagy az elsőként létesített zene könyvtár részlegén megjelenő fül formájú fotel öblösödései. Mindenesetre az íves és egyenes formák harmonikus összehangolása és a környezeti adottságok maximális kihasználása egy teljes értékű építészeti gesztusban nyilvánul meg. A könyvtárba látogatók a természet közelségét érezhetik a terek összes zugában.

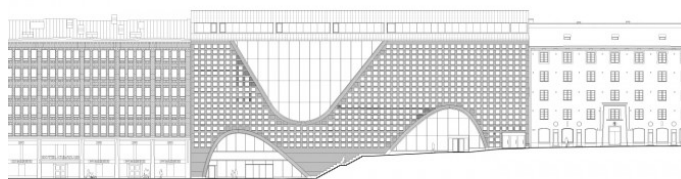
A másik esettanulmány környezeti adottságai erősen eltérnek a Töölö library-től. A Helsinkki Egyetem Kaisa Főkönyvtára¹⁸ Finnország legnagyobb tudományos könyvtára. A városközpont egy sűrű szövetében helyezkedik el. Az épületre meghirdetett pályázatot az Anttinen Oiva Architects¹⁹ nyerte meg, így 2012-ben az említett iroda tervei alapján készült el az extravagáns épület. A zsúri a tervet merésznek, egyedinek és városképileg elkötelezettnek vélte.²⁰ A helyszín egy foghíjtelek, aminek nyugati-és keleti oldala különböző utcaszakasz felé nyit. A korábban itt álló parkoló és áruházból csak a pincerészt tudták megtartani statikai megerősítés segítségével. A terep nem sík, jól érzékelhető a szintkülönbség a nyugati utca szakaszon és a keleti-nyugati viszonylatban is. Az elv a tervezésnél az volt, hogy az épület anyagában, magasságában és kialakításában is kövesse a környezetét. Itt az egyenesek és íves vonalak nem harmonikusan oldják egymást, hanem feszültséget generálva társulnak egymáshoz, így eredményezve egy elég intenzív formakincsrel rendelkező homlokzatot. A homlokzati koncepció részben tükrözi a belső tér funkcionális megoldásait, hiszen a hatalmas megnyitások a térben függőleges átriumok helyét is jelölik. A hangsúlyos átriumok mellé társul egy nagyvonalú körkörös fölépcső és egy megnyújtott ellipszis formájú átrium a tömeg közepén. Alapvetően ezekkel az eszközökkel éri el az egyedi hangulatot és teremti meg a funkcionális zónákat az épület térstruktúrájában. A metszeten jól érzékelhető a különböző szintekről való megközelítése az épület nyugati-és keleti íves megnyitásai mentén. A logisztikai

Töölö Library_ Aarne Ervi_1970_ tömeg

Kaisa Library_ Anttinen Oiva Architects_2012_keleti homlokzat

Kaisa Library_ Anttinen Oiva Architects_2012_nyugati homlokzat

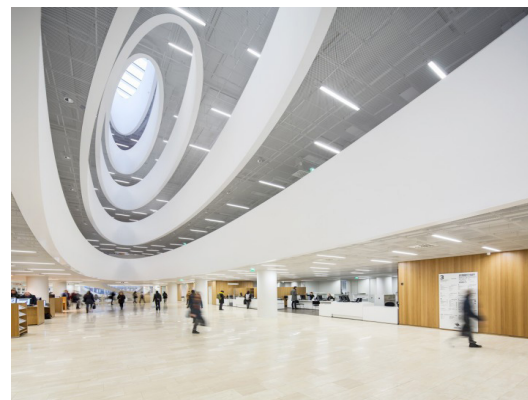
18 Kaisa Library, archdaily
 19 MIND-BUILDING
 20 Finnish architecture, Kaisa house

központ a föld alatt van, a fő adminisztrációs központ a legfelső, 7. szinten kapott helyett, míg a földszinten, azaz a 3. szinten csak egy kisebb ügyfélszolgálati részleget helyeztek el. A koronaszint a homlokzaton már bádogfedést kap, így igazodva a szomszédos épületmagasságokhoz. A nyugati oldalon a tetőszint visszahúzásával egy terasz kapott helyett, ahonnan teljes panorámában látható a székesegyház monumentális épülete. A megfelelő hangszigetelés érdekében olykor az átrium üvegfal leválasztást kap, de gyakoribb a tömör mellvéd kialakítás, ami lehetőséget biztosít a mellvédhez kapcsolódó íróasztalok elhelyezésére is. A szolgáltatások itt is nagyon széles skálán mozognak, a különböző szakok és tudományágak szintekre vannak osztva és minden szinthez más jellegű és minőségű tanuló tér társul. A vasbetonvázú épületet helyben rakott téglafal borítja, ami a kicsi négyzet nyílásokkal és a merész, határozott, íves, függesztett acélszerkezetű főnyílásokkal válik áttörtté. A tömeg maximálisan leköveti a szomszédos épületkontúrokat, téglaburkolatával jól viszonyul a környezethez. Az illeszkedés mellett a homlokzat vakmerő ívei merész eltéréseket is mutatnak a történeti városrészben. Ugyanakkor belső szemlélőként, a könyvtárban tevékenykedve, biztosan találhatnak az elfoglaltságukhoz és hangulatukhoz megfelelő bugyrot vagy éppen kevésbé intimebb területet, ahol szorgosan tudják végezni a feladataikat.

Még egy, a könyvtárhoz hasonló introvertált funkció esetében is igaz, hogy a környezethez való viszonyulás nagy hatással van a bent tevékenykedő emberekre. A Töölö Library-nél a park kontextusában a természet nyugalma teljesen beárad a térbe a végig futó ablakokon keresztül. A pezsgő városi élet szövetébe beágyazott Kaisa könyvtár pedig többféle módon reagál a kint zajló eseményekre, a nagyvonalú ívekkel feltárja a nyugsgó várost, míg a négyzetes ablak megnyitásokkal szűri a külső behatásokat és inkább a fény beeresztése kap csak szerepet. Hogy miként ragadjuk meg és dolgozzuk fel a rendelkezésünkre álló körülményeket, az az építész beállítottságán, hozzáállásán múlik. Mint ahogy az is, hogy a szövetbe való illeszkedés rejtett, megbújó módon vagy ellenkezőleg szándékolatlan jól olvashatóan akar létrejönni.

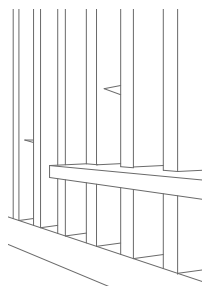
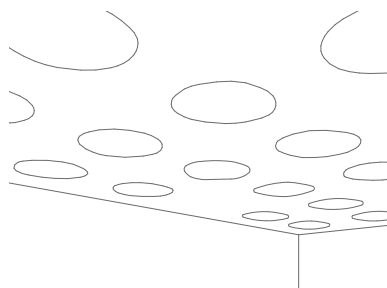

Kaisa Library_ Anttinen Oiva Architects_2012_olvasótér

Kaisa Library_ Anttinen Oiva Architects_2012_aula

Részletképzés

A kerek egészként megjelenő kompozíció mellett a részletekben rejlő igényességre is kellő hangsúlyt kell fektetni egy tervezés során. Ez általános értelemben is igaz, az otthon meghittségét, atmoszféráját is kereső könyvtár funkció esetében pedig kiemelt fontosságú lehet. A kettő összekötésével, egymásra gyakorolt hatásával érthetünk el egy koherens alkotást. Olyan alkotást, ahol az alkotóelemek egymásra találnak és egy-egy részletből kiolvashatóvá válik a koncepció. A két választott esettanulmányon keresztül, arra mutatok rá, hogy az építész miben látta a részlet fontosságát a harmónia teljessége jegyében és hogyan jutott el a kidolgozott megoldásig.

Az ikonikus Viipuri könyvtár²¹ Alvar Aalto életében is egy vízvonalzó volt. Az 1927-ben elnyert pályázat még a nemzeti romantikára reagálva egy modern, de klasszicista vonásokkal átítatott javaslat volt, míg 1933-ban, mikor megépülhetett az intézmény a nemzetközi trendek hatására Aalto gondolkodása is formálódott, így már egy másik, funkcionalista terv kerekedett ki belőle. Saját egyénisége már itt megmutatkozott, eltávolodva a kor normáitól az organikus elemek sajátos ötvözésével. Az épület a modernizmus egyik emblemikus figurájává emelte már a harmincas években. A gondolkodását és a tervezést meghatározó 5 év alatt a helyszín is minimális módosításon ment keresztül, a könyvtárat külső formáinak korlátjától megszabadítva. A városközpont parkjában egy templom közelében lehelyezett tömegegyüttes három megközelítéssel rendelkezik: északról a fő utcáról az igazgatósági, délről a látogatói, titkársági és végül a park felől a gyermekrészleg kapott saját bejáratot. Az épület két téglalap alakú kubusból áll, kereszteződésükben a közös központi területen túl a rendeltetések egyértelmű szétválasztásával hangsúlyozza Aalto az eltérő funkcionális elemeket.

Hihetetlen igényességgel dolgozta ki a részleteket, annak szellemében, hogy az épületet a nagy kihasználtsága folytán tartós, anyagi többlet rendelkező és időálló elemekkel kellett felruházni. A főtömeg, ahol az olvasás aktusa történik kiemelt figyelmet kapott, egy elkülönített, izolált mikrokozmoszként, vallási térként tekintett a helyiségre. A tér vastag falai kényszer-szellőztető rendszert tartalmaznak: „lélegző fal”²² kialakításának segítségével csökkentette a porszemek bejutását a térben.

Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_bejárat

Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_függönykarnis a térben

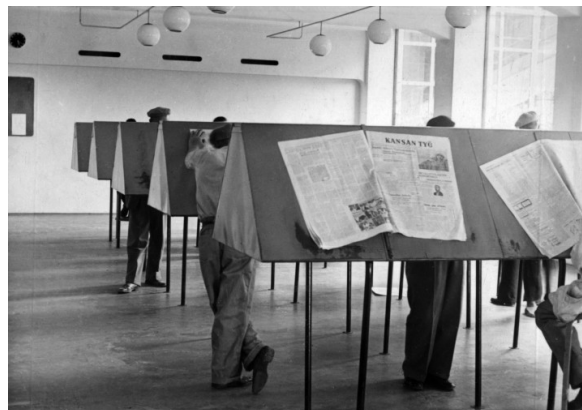

Elsődleges szempont volt a világítás kérdése, a parkkal semmilyen kapcsolatot nem létesített, a fényt a födém irányából engedte be a térbe. 57 darab, 1,83 méter átmérőjű kerek felülvilágítót helyezett el a födémén úgy, hogy szórt és árnyékmentes fényt biztosítson a térben. A tetőablak kúpos, tölcészerű alakjával érte el, hogy a fénycsóva több ezer visszaverődéssel tükröződjön a térben az ideális megvilágítás érdekében. A mesterséges világítást hasonlóan alakította, átlós irányban vezette, hogy árnyék vetéstől mentesen minden irányban a könyvekre essen. A kölcsönzőteremben egy egyedi korlát íves kontúrja vezeti a látogató útját a térben, a korlát keresztmetszetén pedig jól érzékelhető a kézfej felfekvésére formált organikus nút. Egy másik gondosan kidolgozott részlet a tolóajtók szögletes rozettájának és gömbölyded kilincsféjének összecsengése.

Átérve a park felé megnyitott konferenciaterembe az akusztika kerül előtérbe. Karéliei fenyő lécből készült jellegzetes hullámos mennyezetét később számos könyvtár mintaként tekintette. A hangterjedés legoptimálisabb útjának vizsgálatával érte el a végső formát Aalto. Az akusztikus viszonyok minőségéhez társult a falak textillal való burkolása és fapadló kialakítása.

Az 1930-as évek elején az építész érdeklődése az építészeti technikákon túl kiterjedt a tömeggyártásra alkalmas szabványosított bútorok tervezésére is.²³ A bútorgyártás egyik kulcsproblémájára, a függőleges és vízszintes elemek tartós és esztétikus összekapcsolására kereste a választ. A megoldást a tömörfa meghajlításával érte el, mely mechanikát sikeresen szabadalmaztathatta és megalkotta az ikonikus 'Stool No. 60' típusú széket. Az előadóterem szerves részét képezték az említett háromlábú székek és fejlettebb, támlával ellátott testvér típusai is. A kopás könnyedebb kezelése érdekében a bútorokat nem festették, csak egy átlátszó vékonylazúr réteget kaptak a kecsesebb öregedés érdekében.

Mindenképpen fontos megemlíteni felesége, Aino Aalto asztalosmesteri képzettségét, amire gyerekkorában tett szert. A házban, ahol Aino nevelkedett asztalosmesterek tevékenykedtek. Felesége, amíg élt minden tervezésben segédkezett és jelen volt Alvar életében, a kettőjük tudásmegosztásával érték el a minőségi produktumok sorozatát. Aino és Alvar kísérletei a fa ala-

Viipuri

Library_Alvar

Aalto_1933_folyóiratolvasó

Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_olvasóterem

kítására és hajlítására már jóval a 60-as lábú szék nagy közönség előtt való bemutatása előtt megkezdődtek.

A terv a gyermekrésztleg kialakításával úttörő volt a finn könyvtárak történelmében. Részletekbe rejlő igényessége itt is megmutatkozik a térben található vizes csapok egyedi textúrával ellátott függönyén. Folytathatnánk a koncepció kulcsfontosságú alkotóelemeit a polcrendszerekkel, a folyóirat olvasóteremben az újságtartóállványokkal és a precízen megtervezett rézből és üvegből megvalósított bejárati ajtóval.

Fontos még kiemelni az épület sorsát az átadást követően. A II. világháború után²⁴ a finnek rákényszerültek Viipur, más néven Vyborg városát átengedni a Szovjetunióknak, ekkor megszűnt az épület működése és bár a háborút csekély károkkal túlélte, ezt követően 20 évig kihasználatlanul állt, mely katasztrofális következményekkel járt. A 60-as években volt egy kisebb felújítás az oroszok részéről, de állapota tovább romlott és végül a 90-es években indult el egy helyreállítási projekt. A rekonstrukció célja az épület eredeti építészeti értékeinek visszaállítása volt, ami 2014-ben fejeződött be a már említett Mustonen Architects²⁵ által. A közös munka gyümölcseként a finn restaurációs bizottság és az orosz kormány sikeresen életre keltette 20. századi modernizmus egyik világhírű remekét részleteivel együtt.

A részletképzés kiemelt szerepét illusztráló kortárs példa, Helsinki közelében fekvő Kirkkonummi kisváros központjában, egy középkori kőtemplom környezetében helyezkedik el és a régi városi könyvtár adoptálásával jött létre. 2020-ban a JKMM Architects tervei alapján hasznosították újra²⁶ a területen álló Olaf Hansson által tervezett, 1982-ben készült eredeti könyvtár betonszerkezetét. Már önmagában nagyon különleges adaptív újrahaznosítási projekt, ahogyan a régi épület betonszerkezete a jelenlegi könyvtár magjává vált. A finn könyvtárak új generációját képviselő szokatlan formát is az eredeti könyvtár háromszög alaprajzának tulajdonítják.²⁷ A város nyilvános nappalijaként, a „Fyyre”²⁸ becenevet viselve szolgáltatások széles skáláját biztosítja: gyermek résztleg, ifjúsági klub, olvasó tér, kiállítás-és rendezvény tér, zenestúdió próbateremmel, auditórium és alkotóműhely, mindenféle modern audiovizuális berendezésekkel és a barkácsoláshoz szükséges eszközök tárházával. Az eredeti

Viipur Library_Alvar Aalto_1933_konferenciaterem_ 'Stool No. 60'

Kirkkonummi Library_JKMM Architects_2020

24 Viipur Library, arts and culture

25 MIND-BUILDING

26 JKMM Architects honlap

27 Kirkkonummi library, stirworld

28 Finnish architecture, Kirkkonummi library

betonmagban kialakított gyermek- és ifjúsági szekcióra különös figyelmet fordítottak a tervezők. Mivel a bensőséges mag további funkciókkal van körbe ölelve, ezért felülvilágítókon keresztül jut fény a helyiségbe. A tengerpartot megidéző különböző falikötéssel és nagyméretű, beépített játszóegységgel játékra invitálja a gyerekeket, míg az ifjúságnak a pihenésre és olvasásra alkalmas kis zugokat, oázisokat alakítottak ki. Az olvasóteremmel a tervezők a finn modernista könyvtári hagyományokat tiszteletbe tartva a könyvek és a tanulás fontosságát középpontba helyezve, ezt méltóan megünnepelve dolgozták ki gondosan a belső tér részleteit. A sárgaréz a bejárattól a korlátokon keresztül a testreszabott világítási szerelvényekkel és egyéb enteriőr elemekkel intuitív módon vezeti az embert. E nemes anyag méltóságot, eleganciát és melegséget áraszt magából, mely az utóbbi tulajdonságnak köszönhetően ellensúlyozza a beton ridegségét. A külső zsindeyszerű kabát, amit az épület a tetőn, falon és lábazaton is visel szintén réz anyagból van, előoxidált formájában rézbarna életteli színeivel illeszkedik a korrodált rézfedésű templom környezetébe. A közvetett természetes fényt egy vertikális irányban áttört homlokzattal éri el. A két beton pillér között beáramló fényt horizontálisan megdöntött réz lemezekkel törli meg a térben a direkt megvilágítás elkerülése végett. A homlokzat szigorú szerkezeti struktúrája a mennyezeten végig futva a belső falon is megjelenik. A polcrendszer ebbe a tartószerkezeti rendszerbe beágyazva került kialakításra. A kötetlenebb olvasóteremből, ami a kávézót és a magazin részleget is magában foglalja egy 50 méter hosszú nyitott-fedett terasz megnyitáson keresztül csodálható a középkori templomtorony. A mobil bútorok²⁹ tervezése, bár nem köthető az építészekhez, de az ő igényességüknek és kifinomult ízlésüknek köszönhetően emelik a tér minőségi élményét. A kötetlen és nyugodt foglalkozások mellett, formálisabb, koncentráltabb tevékenységeket is kiszolgálnak. A visszafogott színekkel, lágy tapintású anyagokkal, kárpitozással, a beépített bútorok, eszközök idomulásával és a sárgaréz-fa-beton anyaghasználat egyensúlyával egy meghitt, barátságos atmoszférát áraszt a könyvtár belső tere, ahol mindenki megtalálhatja intimebb vagy éppen publikusabb saját zugát, sarkát vagy éppen oázisát. A minimalizmus finn módját követő, aprólékos

Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_alaprajz fsz.

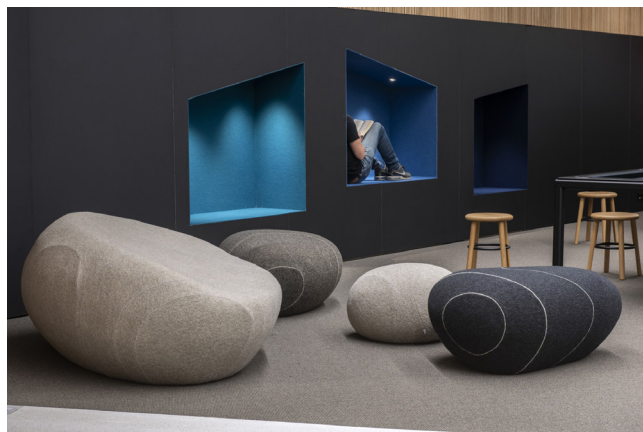
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_bejárat

részletezéssel az építészet vágya a teret határoló falaktól a korlát fogantyúig kiteljesedett.

A két példa gyönyörűen rámutat az építész szakma határterületeire. Míg a modernizmus fénykorában gyakori volt, hogy egy építész formatervezőként, textil tervezőként, bútortervezőként vagy éppen grafikusként is tevékenykedett, addig mára ezek már különállóbb szakmákat képviselnek, természetesen sokszor akad még átfedés, és ezzel nincs is baj. Nyilván nehéz is lenne a felsoroltak közül mindenhez érteni, ugyanakkor nagyon fontos az építész közreműködése a választott termékek kérdésében, hiszen könnyedén befolyásolható vele az építészeti gesztus érvényesülése, főleg, ha a tér szerves részévé válik például az adott bútordarab, lámpatest vagy fogantyú. A részlet és a kompozíció közötti állandó párbeszéddel és ennek a párbeszédnek jól olvasható eredményével képez egységet az alkotás.

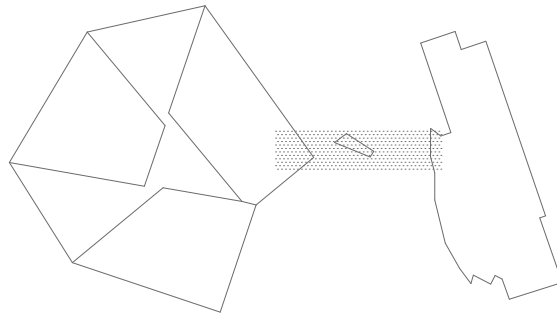
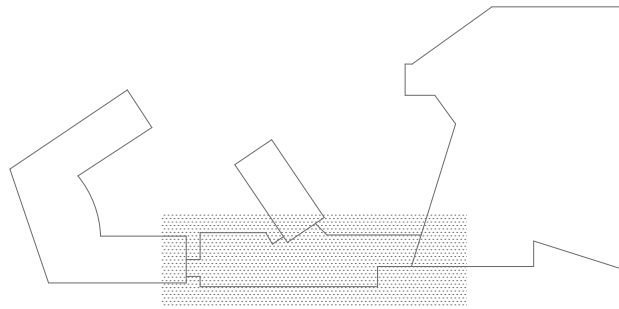

Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020

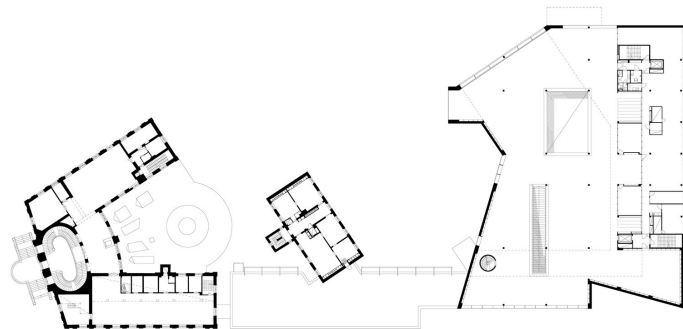
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_ifjúsági részleg

Folytonosság

A finnek kapcsolata a könyvtárakkal egy hosszú történelmi folytonosságot ír le, melyen keresztül válhatott a finn építészet a könyvtár fejlesztési stratégiák zászlóhajójává. Az állampolgárokban lakozó „könyvtárba járás”-i igény növekedéséből kifolyólag egy folyamatos fejlődés figyelhető meg a könyvtárépítészünkben. Az utolsó fejezetben könyvtár bővítésére választottam két példát, melyek eltérő módon reagálnak a meglévő tömegegyüttesre, de a cél közös, a folytonosság megteremtése.

Turku Finnország legrégebbi és az egyik legjelentősebb történelmi városa, a 19. században pár évre az ország fővárosa is volt. Az eredeti főkönyvtár flamand hatású neoreneszánsz stílusú épületét 1903-ban építették Karl August Wrede tervei alapján, akkoriban csak két másik könyvtár működött ezenkívül az egész országban. Az idő előrehaladtával és az igények növekedéséből adódóan az 1980-as években felmerült a helyhiány problémája, de végül csak 2003-ban szavazta meg a városi tanács az új épület-tömeg lehelyezését a régi könyvtár mellé. A Turku városi könyvtár ³⁰bővítésének pályázatát a már említett JKMM Architects nyerte. A koncepció célja egy olyan beavatkozás volt, mely harmonizál a történelmileg felbecsülhetetlen értékű környezettel, miközben saját korának építészetét is megtestesíti. A régi könyvtáron túl, a 19. században épült egykori kormányzói kancellária épülete is szerves részévé vált a 2007-ben megvalósult tömegegyüttesnek. Az új épület kontúrja rendezzi a városi szövetben is érzékelhető hiányt, a nyitott, strukturálatlan utcasarkot. Keretes kialakításával az Aura folyó irányába egy rekreációs udvarral biztosít színteret a kulturális rendezvényeknek. A funkcionálisan letisztult alaprajzú közösségi terek két emeleten helyezkednek el, míg a személyzeti, kiszolgáló funkciók szisztematikusan az épületszárny egyik utcára néző oldalára kerültek.³¹ Az új főbejárat a két főutca sarkára nyílik. A földszinten a recepció, társalgó, gyermek-és ifjúsággrézleg kap helyet. A három épületet összekötő, utcafronton végig futó üveg folyosó ad helyet a korszerűsített folyóirat olvasóhelyiségnek. A folyosó két végén található a régi és az új könyvtár, míg a kávézó funkcióval ellátott kormányzói irodaépület az Aura folyó irányából tapad rá. A második szinten a terjedős olvasótermet egy nagyvonalú egykarú lépcsőn lehet megközelíteni, rugalmas térszervezése és mobilis bútorelemei lehetőséget adnak a folya-

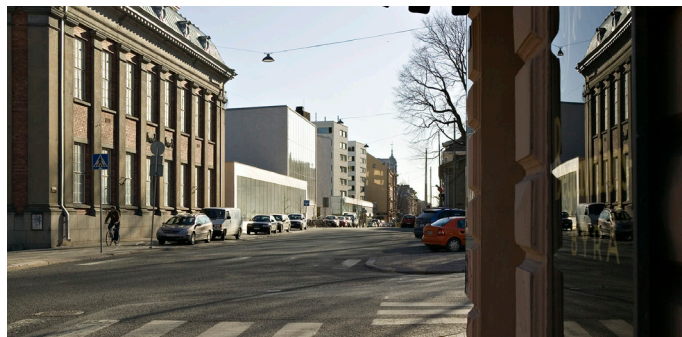
Turku Main Library_JKMM Architects_2007_ alaprajz 1. emelet

Turku Main Library_JKMM Architects_2007_ bejárat

matosan változó igények kiszolgálására. Az anyaghasználatot tekintve, a homlokzat egyszerű vakolt felületével és természetes kőlap burkolásával simul bele a városképbe. A tölgyfa burkolatú falak, a fehérre mázolt kazettás födém, a gránitpadló és a kárpitozott felületek együttes hatása megnyugtató légkört teremt az épület belsejében. A több egyedi megoldású belsőépítészeti elemért Päivi Meuronen³² felelt, aki egykoron JKMM Architects tagja is volt. Az új épület helyben öntött betonfalaiiban nagyvonalú gesztusokkal jelennek meg a hangsúlyos üvegfelületek az átláthatóság és a nyitottság jegyében. Az építészeti gesztus képes megteremteni a fizikális kapcsolaton túl a párbeszédet a régi és új épület között egy harmadik historizáló tömeg bevonásával, miközben a városszövet szerves részévé is válik. A folytonosságot alátámasztja az is, hogy az épületek együttesen alkotnak egy építészeti erőteljes egységet.

Az utolsó esettanulmányként egy eltérő városszövetben lehelyezett szintén JKMM Architects³³ által tervezett könyvtár bővítést választottam. Turkutól északabbra elterülő Seinäjoki városának a kulturális és közigazgatási központja Alvar Aalto tervei alapján épült fel az 1960-as években. Aalto a várostervezéstől a legkisebb korlátrészletéig kidolgozta a mesterműveit. A városmag öt Aalto épület köré szerveződik: városháza, kormányépület, régi könyvtár, színház és a Lakeuden Risti templom. A 2008-ban megrendezett pályázaton ebben a fizikai értelemben egész tágas, de szellemileg nagyon sűrű, a várost kiszolgáló magba kellett lehelyezni a könyvtár bővítést.³⁴ A JKMM Architects már a turkui könyvtár bővítés tapasztalataival a háta mögött adta be az „Apila”³⁵ („Löhere”) pályamunkát, amely előre mutató könnyedséggel áll párbeszédben Aalto ikonikus központjával. Az izgalmas tömegformálású, előoxidált rézlemezekkel borított, látszóbeton terekkel rendelkező középület 2012-ben készült el. A koncepció a régi és új harmonikus összjátékra épül. A szabadon álló, három tömbre felosztott tömeg egy földalatti folyosóval kapcsolódik a régi könyvtár épülethez. A változatos forma különböző irányokból szemlélve mindig más kontúrt rajzol ki. A látszóbetont a térben ablakokkal és nagyobb üvegfelületekkel törik meg, megadva a teljes panorámát az Aalto központra. A tércsoportok a bejáratú szintről lefelé lépkednek az főlvasóteremhez, majd onnan a

Turku Main Library_JKMM Architects_2007_kontextus

Seinäjoki Library (new)_JKMM Architects_2012_tömeg

32 MIND-BUILDING

33 JKMM Architects honlap

34 Finnish architecture, Seinäjoki City Library

35 Seinäjoki könyvtárának bővítése

lépcsőzetes auditoriumon áthaladva az ifjúság részlegén keresztül eljuthatunk az összekötő alagút segítségével a régi könyvtár épületbe. Az Aalto könyvtára^{36t} 2012 és 2015 között állították helyre az apró részleteivel együtt. Napjainkban regionális gyűjtemények, genealógia és külön gyermekirodalmi osztály működik a könyvtárban. De ezenfelül a művészeti, építészeti, történelmi és néprajzi irodalom is helyet kapott, illetve Aino és Alvar Aalto egyedi tervezésű üvegeinek fontos gyűjteménye is itt látható a könyvtár eredeti folyóirat-olvasótermében. Legyező formájú homlokzata és a jellegzetes lécezett ablaksávjai a harangtorony és a templom kíséretében mind feltáruznak az JKMM által tervezett épület olvasótermének üvegfalán. Az új könyvtár rézpikkely fedése összefüggő felületként fut végig a homlokzaton, lábazon és tetőn. Az előoxidált rézbarna színével illeszkedik az Aalto épületek tetőinek zöld patinájához, ugyanakkor jelöli is saját karakterét. A belső építészért felelős Päivi Meuronen a falakban kialakított bugyrokkal és a könyvespolcokba beágyazott zugokkal különböző minőségű és hangulatú atmoszférát teremtett meg a gyerekek és az ifjúság részére. A fa anyaghasználat a bútorok és felületképzések formájában és a kárpitozott felületek részben oldják a látszóbeton ridegségét és nagyvonalú, monumentális térérzetét. A meghatározó környezet a belső tér részévé vált a megnyitásokkal. Az építészeti beavatkozás eredményeül érzékelhető szakadatlan kontinuum létrejött a könyvtár és a kulturális és közigazgatási központ között.

A két terv között fellelhető közös jegyek, mind csak eszközöket alkotnak egy olyan tárházból, amiből az építész válogathat. Látszóbeton szerkezet, nagy gesztusú üvegmegnyitások, összekötő folyosó mind fontos és mondhatni közös elemei a két tervnek. Dehogyan milyen formában, gesztussal illesztette bele a tervező a környezetbe az már élesen elkülönül a beavatkozásoknál. Hiszen míg az egyiknél egy zárt sorú beépítést lekövető historizáló környezet áll rendelkezésre, addig a másiknál egy lazább városstruktúrájú modernista épületekkel övezett terület volt a helyszín. Az eredmény mégis azonos, a kortárs megjelenést büszkén viselő alkotás tiszteletben tartja a védett építészeti értéket, miközben régi és új egybeolvasztásával pedig megteremt a folytonosságot.

Seinäjoki Library (new)_JKMM Architects_2012_megnyitások

Seinäjoki Library (new)_JKMM Architects_2012

III. Összegzés

A könyvtár, mint épülettípológia évezredekken át formálódott. A fejlődésének története az 1990-es évek végen megjelenő digitális technológiával hatalmas fordulatot vetett. A digitális anyag kétségbe vonta a könyvtár, mint raktározó-és olvasó tér relevanciáját, de a digitális anyag végül nem váltotta fel a fizikai gyűjteményt, hanem beolvadt az intézménybe, kibővívte a könyvtár tipológiáját. Új szolgáltatásokat építenek be a könyvtárakba, de természetesen ezeket az új funkcionális szerepeket nagyrészt a földrajzi-társadalmi-gazdasági szempontok határozzák meg, tehát egyedi fejlesztések jelennek meg világszerte. Ezzel is magyarázható az a pluralizmus³⁷, ami övezi ezt az épülettípológiát. A nemzetközi könyvtárépítészetben kortárs trendek kulcsszavaiként szolgál a „four-space modell”³⁸, ami a tanulás-inspirálás-alkotás-találkozás összemetsződését alkotja, a könyvtárépület szerepét írja le a 21. században.

A Finnországban eltöltött idő alatt azt éreztem, hogy a könyvtár, mint intézmény nem csupán megőrizte a társadalmi jelentőségét, biztosítva ezzel jövőjét, hanem szinte az egyik legfontosabb épülettípológiájává vált egy városnak. A négy párhuzamos nézőpontra keresztül a finn könyvtárak évtizedeket átívelő szerepének építészeti kivetüléseit tanulmányoztam: a funkció megközelítésének kérdésével, a kontextus adottságainak felismerésével és adaptálásával, a részletképzés jelentőségének kérdéskörével, és a folytonosság megteremtésének módjával.

A kulcsszavakhoz társult esettanulmányok nem fedik le a finn könyvtárépítészet teljes valóságát, hiszen ez egy szűkebb válogatás. De rámutat arra, milyen ambíciókkal és célkitűzésekkel állnak hozzá a finn építésszek és közösségek egy-egy könyvtárépület megteremtésének, rekonstruálásának vagy bővítésének kérdésében. A társadalmi igény, kultúra és építészet egymásra hatásával példát mutatnak a könyvtár fejlesztési stratégiák területén és az építészeti vonatkoztatásban is megnyilvánul.

Erre hívja fel a figyelmet a „Freespace” („Szabad tér”) mottó köré szerveződő 16. Velencei Építészeti Biennále finn pavilonja is. Ahol Anni Vartola vezetőkurátorral a Mind-Building

kiállítása a finn nemzet elhivatottságának tükrében szemléltette könyvtárépítészetük fejlődését, ennek apropójából született egy katalógus³⁹ is. A kiállítás kronologikusan reprezentálta a finn könyvtárépületek progresszív történetét egy válogatott intézménylista segítségével. A rövid szöveges és vizuális bemutatáson kívül pedig hívószavakkal, mint 'A népszerű műemlék' (The Popular Monument) vagy 'A következő nappali' (Your next living room), és idézetekkel utal a könyvtár jelentőségére.

A tanulmányom összegzéseként felmerül a kérdés: vajon érdemes lenne kibővíteni és tovább fejleszteni a Biennálére készített katalógust, hogy méltó szerepet kapjon a finn könyvtárépítész a szakirodalomban?

IV. Képgyűjtemény

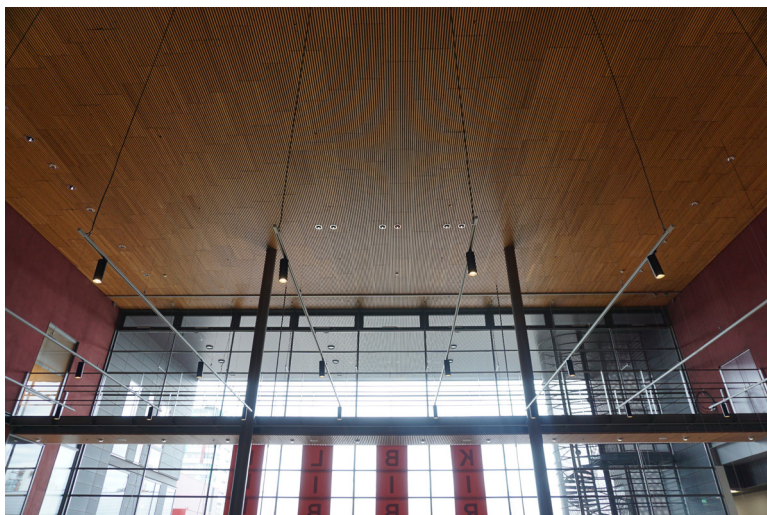
Tampere_Main Library Metso_Raili Pietila, Reima Pietila_bejárat

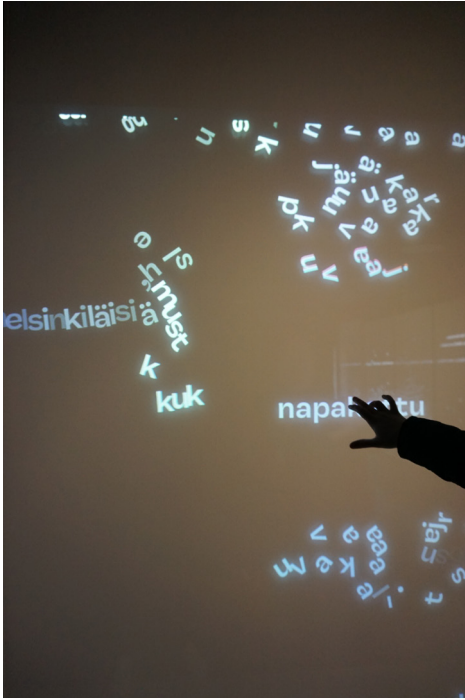
Tampere_Main Library Metso_Raili Pietila, Reima Pietila_olvasótér

Jyväskylä_City Library_Arto Sipinen_belső tér

Helsinki_Sello Library_Helin and Co Architects

Helsinki_Oodki Library__interaktív tábla

Helsinki_Oodki Library_ALA Architects_2018

Helsinki_Oodki Library_ALA Architects

Helsinki_Oodki Library_magazin tároló

Helsinki_Oodki Library_ALA Architects

Helsinki_Oodki Library_ALA Architects

Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi_szem

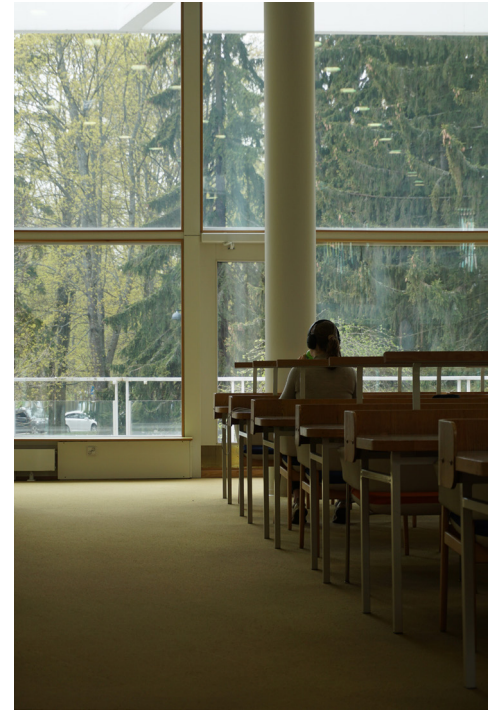
Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi_fal

Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi_homlokzat

Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi

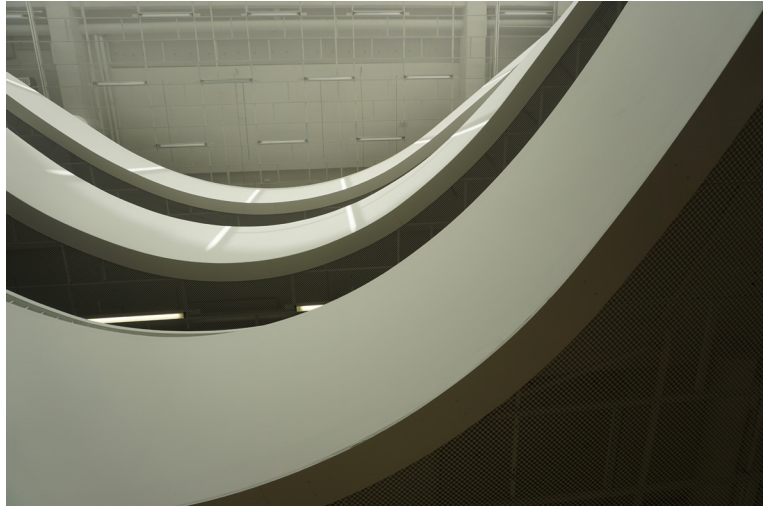

Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi

Helsinki_Töölö Library_Aarne Ervi_tanulótér

Helsinki University Main Library Kaisa_Anttinen Oira Architects_ földemáttörés

Helsinki University Main Library Kaisa__homlokzat

Helsinki University Main Library Kaisa_Anttinen Oira Architects_Épcső

Helsinki University Main Library Kaisa_Anttinen Oira Architects_Épcső

Turku Main Library_régi és új

Aalto University Harald Herlin Learning Centre_korlát részlet

Helsinki_ Munkkiniemi Library

Metso Library_könyvtári fellépő

Kaisa Library_könyvtári fellépő

Jyväskylä Library_könyvtári fellépő

V. Források

Internetes források:

- 01 Architectural Design VI course, Tampere University
<https://blogs.tuni.fi/arkkiblogi/teema1/lecture-series-on-architectural-design-education-and-culture-at-the-tampere-school-of-architecture-in-february-2022/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 02 Oodi Library_ Library Buildings in Europe
<https://www.librarybuildings.eu/library/oodi-helsinki/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 03 Haraszti Pálné: Találkozás a finn könyvtárüggyel_ KÖNYVTÁRPOLITIKA
<http://ki2.oszk.hu/3k/19972006/valcikkek/valcikkek0504/haraszti.html>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 04 A finn könyvtárakról és könyvtárüggyről_ Dávid Boglárka_ppt
https://mke.info.hu/wp-content/uploads/2012/07/finn_konyvtarugyrol_120622_PDF.pdf
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 05 Finnish architecture, Rikhardinkatu Library
<https://finnisharchitecture.fi/rikhardinkatu-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 06 Theodor Höjir, MUSEUM OF FINNISH ARCHITECTURE
<https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/theodor-hoijer/#>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 07 Rikhardinkatu Library
<https://www.myhelsinki.fi/en/see-and-do/sights/rikhardinkatu-library>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 09 Oodi Library_ Library Buildings in Europe
<https://www.librarybuildings.eu/library/oodi-helsinki/>
utolsó megtekintés: 2022.10.31.
- 10 Lévai Tamásék pályázati sikere_építészfórum_
<https://epiteszforum.hu/a-helsinki-konyvtar-levai-tamasek-ujabb-nemzetkozi-palyazati-sikere>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 12 ALA Architects honlap
<https://ala.fi/who-we-are/profile/>
- utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 13 Oodi archdaily
<https://www.archdaily.com/907675/oodi-helsinki-central-library-ala-architects>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 14 A könyvtár, mint tanulási táj_építészfórum_Somogyi Krisztina
<https://epiteszforum.hu/a-konyvtar-mint-tanulasi-taj--helsinki-uj-konyvtara-az-ala-architects-munkaja>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 15 Finnish architecture, Töölö Library
<https://finnisharchitecture.fi/toolo-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 16 Finnish architecture, Aarne Ervi
<https://finnisharchitecture.fi/architect/aarne-ervi/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 17 Mustonen Architects honlap
<https://www.arkkitehditmustonen.fi/en/front-page/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 18 Kaisa Library, archdaily
<https://www.archdaily.com/459135/helsinki-university-main-library-antti-nen-oiva-architects>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 20 Finnish architecture, Kaisa house
<https://finnisharchitecture.fi/kaisa-house/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 22 Viipuri Library, wikiarquitectura
<https://en.wikiarquitectura.com/building/viipuri-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 24 Viipuri Library, arts and culture
<https://artsandculture.google.com/story/AAURhTzbJAYA8A>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 26 JKMM Architects honlap_Kirkkonummi library
<https://jkmm.fi/work/kirkkonummi-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.27.
- 27 Kirkkonummi library, stirworld
<https://www.stirworld.com/see-features-jkmm-architects-designs-fyyri-a-copper-clad-library-for-kirkkonummi-finland>

utolsó megtekintés: 2022.10.27.

28 Finnish architecture, Kirkkonummi library
<https://finnisharchitecture.fi/fyyri-kirkkonummi-main-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.28.

29 THONET and LAPALMA
<https://www.thonet.de/de/magazin/referenzen/detail/kirkkonummi-bibliothek>
<https://www.lapalma.it/en/references/kirkkonummi-library>
utolsó megtekintés: 2022.10.29.

30 Turku Main Library_Library Buildings in Europe
<https://librarybuildings.info/finland/turku-main-library-part-turku-city-library>
utolsó megtekintés: 2022.10.29.

31 Turku Main Library, archdaily
<https://www.archdaily.com/11731/turku-city-library-jkmm-architects>
utolsó megtekintés: 2022.10.29.

33 JKMM Architects honlap
<https://jkmm.fi/work/seinajoki-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.31.

34 Finnish architecture, Seinäjoki City Library
<https://finnisharchitecture.fi/seinajoki-city-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.31.

35 Seinäjoki könyvtárának bővítése_építészfórum
<https://epiteszforum.hu/seinajoki-konyvtaranak-bovitese-jkmm-iroda>
utolsó megtekintés: 2022.10.31.

36 visit Alva Aalto honlap
<https://visit.alvaraalto.fi/en/destinations/seinajoki-library/>
utolsó megtekintés: 2022.10.31.

38 Trendek a könyvtár építészetben_BARÁTNÉ HAJDU ÁGNES
https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/55760/VKKV4_237-254_Bar%C3%A1tn%C3%A9Hajdu.pdf
utolsó megtekintés: 2022.10.31.

Irodalmi források:

Anni Vartola : MIND-BUILDING – Catalogue of the Exhibition in the Pavilion of Finland at La Biennale Architettura 2019
-> 7, 11, 19, 25, 32, 39

Nolan Lushington, Wolfgang Rudolf, Liliane Wong: Libraries: A Design Manual, Birkhäuser, Basel 2018
-> 37

Tommi Lindh, Katiina Pakoma, Timo Riekko, Mari Murtoniemi: AINO and ALVAR AALTO: Shared Visions 2021
-> 21,23

Képegyzék:

Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_homlokzat
Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_alaprajz fsz.
Rikhardinkatu Library_Theodor Höjir_1882_olvasóterem
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/rikhardinkatu-library/>

Oodi Library_ALA Architects_2018_gyermekrészlég
Oodi Library_ALA Architects_2018_tömeg
Oodi Library_ALA Architects_2018_metszet
Oodi Library_ALA Architects_2018_bejárat
Oodi Library_ALA Architects_2018_„padlás” szint
Oodi Library_ALA Architects_2018_„könyvmennyország” szint
hozzáférhető: <https://www.archdaily.com/907675/oodi-helsinki-central-library-ala-architects>

Töölö Library_Aarne Ervi_1970_alaprajz fsz.
Töölö Library_Aarne Ervi_1970_olvasóterem
Töölö Library_Aarne Ervi_1970_tömeg
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/toolo-library/>

Kaisa Library_Anttinen Oiva Architects_2012_keleti homlokzat
Kaisa Library_Anttinen Oiva Architects_2012_nyugati homlokzat
Kaisa Library_Anttinen Oiva Architects_2012_olvasótér
Kaisa Library_Anttinen Oiva Architects_2012_aula
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/kaisa-house/>

Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_bejárat
Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_függönykarnis a térben
Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_folyóirat olvasó
Viipuri Library_Alvar Aalto_1933_olvasóterem
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/find/?near=Viipuri,%20Leningrad%20Oblast,%20Russia>

Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_alaprajz fsz.
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_bejárat

<https://finnisharchitecture.fi/fyyri-kirkkonummi-main-library/>
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_
Kirkkonumi Library_JKMM Architects_2020_ifjúsági részleg
hozzáférhető: <https://jkmm.fi/work/kirkkonummi-library-interior/>

Turku Main Library_JKMM Architects_2007_alaprajz 1. emelet
Turku Main Library_JKMM Architects_2007_bejárat
hozzáférhető: <https://www.archdaily.com/11731/turku-city-library-jkmm-architects>

Turku Main Library_JKMM Architects_2007_kontextus
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/turku-main-library/>

Seinäjäki Library (new)_JKMM Architects_2012_tömeg
Seinäjäki Library (new)_JKMM Architects_2012_megnyitások
hozzáférhető: <https://finnisharchitecture.fi/seinajoki-city-library/>

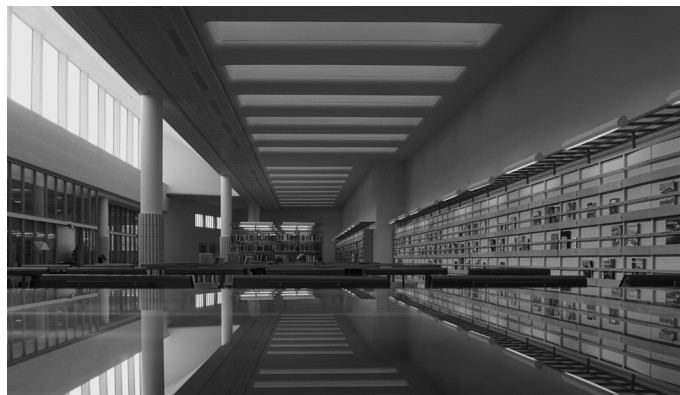
Seinäjäki Library (new)_JKMM Architects_2012
hozzáférhető: <https://www.archdaily.com/360049/city-library-in-seinajoki-jkmm-architects>

VI. Absztrakt

Az előző félévet az Erasmus+ program segítségével Finnországba tölthettem, ahol azt tapasztaltam, hogy a finn városok legfontosabb épülettípológiája a könyvtár. A társadalmi igény, a könyvtárba járás kultúrája és ezen intézmény körül felfedezhető építészeti minőség minden bizonnyal nagy hatással vannak egymásra. Alapelv egy könyvtár működésénél, hogy az intézmény mindenkié, mindenki számára nyitott és mindenki számára ingyenes. Ez az elv is minden bizonnyal hozzájárult, hogy az igény, kultúra és építészet ily módon egymásra találjon. Felmerül a kérdés, hogy vajon építészeti vonatkozásban felfedezhető-e bármiféle egyediség a finn könyvtáraknál? A tanulmányom során ezt szeretném jobban megvizsgálni egy általam felállított halmazrendszerben, különböző nézőpontok alapján.

A négy párhuzamos nézőpontot a következő kulcsszavak köré építem fel a kutatásomba: Elsőként a funkciót vizsgálom, honnét indult és hová tart a könyvtár rendeltetészerű evolúciója? Második szempontként a kontextus kérdéskörével foglalkozom. A környezethez való idomulás módja hat a bent tevékenykedő emberekre, hogyan aknázhatjuk ki a táj adottságait ennek figyelembevételével? A harmadik megközelítés a részletképzésben lakozik, milyen belső építészeti részletekben rejlik eszközökkel érhetjük el a teljes harmóniát az adott térben? Az utolsó kulcsszavam a folytonosság, azaz hogyan integrálható a meglévő épülettömeg a beavatkozás szerves részeként, mikor megszületik az igény egy bővítésre?

A dolgozatom célja, hogy a rendelkezésemre álló szakmai források és a személyes tapasztalataim segítségével betekintést adjak a négy megközelítésen keresztül a finn könyvtárak építészeti jelentőségébe és multifunkcionális társadalmi szerepébe. Mindemellett bízom benne, hogy a kutatás egyes részeit tanulságokkal is szolgálhatnak a hazai könyvtárépítészeti fejlesztések során.

Aalto University Harald Herlin Learning Centre_Alvar Aalto_1970

Készítette: Gunther Ágota
Konzulens: Kronavetter Péter DLA

TDK Konferencia
Középülettervezési Tanszék
Kortárs építészet / elmélet / kritikai szekció
2022

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-22-2 kód-
számú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási,
Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támoga-
tásával készült.

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

Új Nemzeti
Kiválóság Program

